2 Korin
Alalaha Nai Ngana Nenge Paulus Hasia Lange Korin Mur

1 Iau Paulus. Pe nga NeHalang lemene ngana
iua iau ke e lohot ke iau Iesus Kristus nena
hekulkulonga. Pe imem nai tira Timoti nenge
letena manmanna ngana elle mana ke mange ita,
mo hekule alalaha nei ke lange NeHalang nena
mata nge Korin pe nena hana mur nenge tetu nga
kileng lochloch ngana nga tuele kina nenge Akaia.
2 Mo hetalaulau ke Temere NeHalang pe Non
Soke Iesus Kristus leteria porekeia imo pe te poia
letemo ke ma ke nek.

Paulus Hele Urana Lange NeHalang

3 ✡Ta heto heke NeHalang nenge ara Non Soke
Iesus Kristus Temene. Pe i Temere ia nenge letena
poreke ia ita pe i NeHalang nenge hemasmas ia
hehei pe hana nga melmelenga mur.
4 I hemasia imem nga emem melmelenga mur
ke pomalam mo hemasia mele hel pule nga aria
melmelenga mur nga hemasinga nenge imem
sipomem mo mene nge i.
5 ✡Imem momes luluch nge Kristus ke mo takisia
ure meena ngana pe melmelenga mur. Ke poma-
lam NeHalang halaua Kristus pe lape hemaluche
letemem pule.
6 Pe imem mo takisia melmelenga nei ke ha-
laua imo ke a mene maulinga ke koko. Pe nenge

✡ **1:3:** Rom 15:5 ✡ **1:5:** Psa 34:19

teke NeHalang hemaluche letemem nga nei, imo
pule lape NeHalang hemaluche letemo pe ames
ke kerkereng ke a takisia melmelenga ke mange
imem.
7 Ke imem samem kikina nge imo iange mo
eteia nge lape ames ke kerkereng ke a takisia
melmelenga pe lape NeHalang hemaluche letemo
pule ke mange imem.

8 ✡Ke titik mur pe liliuk mur, imem mo teke mo
helete metene imo ke a eteia ure meena ngana
nenge lohotot nge imem nga kileng nenge Eisia.
Imem moura ero totoia melmelenga nenge lohot
nge imem nei. Melmelenga nem meena kou sio
tote imem ke kikimem ero nge mo takisia, pe mo
naue emem metenga ke rochroi toto.
9 Pe mo amnei ker tote nga letemem ke mo
teke emem etue nenge mo mete ia koloi. Pe ero,
ure nenge lohot nei, teke henonoua imem nge
NeHalang nge i non nge hemaul heke mule hehei
pe hana nga metenga pe samem kikina ngana tu
mana nge i nge lape halaua imem. Iange imem
sipomem nakumem ero toto nge mo halau mule
imem ke motu ke mo maulul.
10-11 ✡Kokoes mo teke mo metmete nga ure
meena ngana nemur pe NeHalang halaulaua
imem. Pe letemem manmanna ke pomai; Nenge
teke a hetalaulau emem ke kokoes, lape NeHa-
lang longe lemo hetalaulaunga pe halau mulmule
imem. Pe hulua lape te hele urana pe te heto heke
tote i nga ure urana ngana nemur nenge tunge
atat nge imem.

✡ **1:8:** Ume 19:23; 1Ko 15:32 ✡ **1:10-11:** 2Ti 4:18

Paulus Nena Inga Nenge Lange Korin Mur Lohot Ero Mule

12 Imem mo palut laka totoia ure lochloch ngana
nenge mo popoia nga ich nei. Nem mene teu
luluche lemem ume nenge mo poia lala nge imo.
Nga letemem mo eteia ke mo poia nga poinga
nge urana pe nga poinga nge pengpeng nenge
NeHalang tunge at nge imem. Pe mo nanasia
mele nga ich letena matana ngana ero, NeHalang
letena poreke ngana mana halaua imem ke mo
poia poinga nenge pomam.
13-14 ✡Nga alalaha nenge ehas ia lala nge imo
ehas ia helenga nemur nenge a sisia pe a eteia
luna ke nek. Imo a etei polia imem lo pe nga hoena
lape a etei ke nek toto ol. Ke pomalam nga etue
nenge ara Non Soke Iesus at, lape mo palut ke
motal hekeke imo pe imo a palut ke atal hekeke
imem. ✡
15 Iau letek here tote imo nga nei, ke pomalam
nga tele ngana, e henin tele lek inga ke e teke ela
ke e lohot tala nge imo. Nga poinga nei lape a iech
nge e lohot ke henai nge imo.
16 ✡Iange e teke e lohot tala nge imo ke het pe ela
nge Mesatonia, ke het pe ela ke e lohot mule nge
imo ke a halaua iau nga lek inga nenge lange Iutea.
17 Iau letek tuanin ngana song hot ke pomam pe
ero, eat ke enau toto mule imo ero. Ke nga nem a
teke iau non nenge ehul hali helenga ae? Poinga
nenge e hele ke “Oe” pe e hele mule ke “Ero,” nem
lape e nanas mene lemek ngak pe iau non nenge
pomam ero.

✡ **1:13-14:** 2Ko 5:12; Pil 2:16 ✡ **1:13-14:** 2Ko 5:12; Pil 2:16
✡ **1:16:** 1Ko 16:5-6

18 NeHalang nena helenga tu ke manmanna ke
pomalam iau pule e hele ke manmanna. Iau non
nenge e hele ke teke, “Oe” pe “Ero” mule ero.
19 ✡Iange NeHalang Tuna Iesus Kristus nenge
Iau pe Sailas pe Timoti mo haliu hote lala nge imo,
I non nenge hele ke “Oe” pe “Ero” mule ero. I hele
ke “Oe” mana pe nanas mene NeHalang lemene
ngana mur lochloch.
20 ✡Pe ngata ke “Oe” ke poia NeHalang nena
tomunga hel ana helenga mur ke te lohot ke
manmanna. Ke ngana laka nenge ta hele ke “Oe
Manmanna” nge Kristus pe ta heto heke NeHa-
lang iange Kristus hele ke “Oe” pe nanasia nena
helenga.
21 Pe NeHalang i sipona laka nenge poia imo pe
imem ke tames ke kerkereng ke hele luluch nge
Kristus. Pe i sipona poia ita ke ta mene tuangaola
nge heongana nge i.
22 ✡Pe pule hesio teua nena Opepengpeng at nga
letera ke heilangia nena hana mur imem pe helue
kue nenga ure manmanna toto ngana nenge teke
tunge at nge ita kura.
23 NeHalang eteia letek ke iau e pallaklaka ero. I
poi ele iau ke ela nge imo nge Korin ero, iange lape
e hele inin taua imo pe e heporeke tote atu ngamo.
24 ✡Pe mo poia imo ke pomanga non nenge
nauele nena hana mur nga ume ero. Ke pomalam
mo echia imo nga letemo manmanna ngana mur
ero. Imo ames ke kerkereng nga letemo man-
manna mur lo pe mo teke mo ume luluch mana
nge imo ke mo poia imo ke a iech.

✡ **1:19:** Ume 18:5 ✡ **1:20:** Hem 3:14 ✡ **1:22:** 2Ko 5:5; Epe 1:13-14 ✡ **1:24:** 1Pi 5:3

2

1 ✡Ke pomalam letek tuanin hote lo ke e teke
lemek ero nge ela ke enau toto imo pe e poia ure
meena ngana e ke lohot nge imo.
2 Iange nenge teke e poia ure meena ngana ke
lohot nge imo, itei lape poia iau ke e iech ol? Pe
ngana ma imo nenge e poia ure meena ngana ke
lohotot nge imo nem mam lom.
3 Lek alalaha nenge ehas tele lange imo huna koi
nei. Imo mana a poia iau ke e iech pe lemek ero
nge ela nge imo pe a poia iau ke letek meena mule.
Iau letek manmanna ke nga etue nenge e iech, e
eteia ke iechinga nem lohotot nge imo pule.
4 ✡Nga etue nenge e hasasia alalaha nem letek
meena pe letek una pe matak eina sio ke halang,
pe letemo meena ia nem ero. E teke a eteia ke iau
mutek tau tote imo.

Letemo Porekeia Mele Nenge Poia Poinga Poreke Ngana

5 Nenge teke mele poia mele ke letena meena,
mele nem poia poinga nem at nge iau ero. I poia
lange imo lochloch. Pe lemek ero nge a tuachol
sakililia i.
6 Imo lochloch a ngata hel lo ke a teke a heleia i
nga nena poinga nem, ke nem purpur lo.
7 Pe heueu nei ol, e teke a poia i ke pomai koi:
Letemo poreke ia i pe a poia i ke nek iange lape
letena meena sakilil.
8 Pe e hele ke kerkereng lange imo ke e teke a
poia mele nem ke eteia ke imo mutemo taua i.

✡ **2:1:** 1Ko 4:21 ✡ **2:4:** Ume 20:31

9 Pe alalaha nenge ehas ia lange imo nem, huna
laka nenge e teke enau urume ames ngamo, ames
ke kerkereng nga ure lochloch ngana nenge e
hetoro sue lange imo ma ero.
10 Nenge teke o saua mele nena poinga poreke
ngana ke lasus toto pe letem metene ero ol, iau
lape e poia lange i ke pomalam pule. Nenge teke
poinga poreke ngana e lohot, iau lape epoi ke
pomam pe e poia nga Kristus ene ke e halaua imo.
11 ✡Ke pomalam non poreke ngana memeun nge
ita ero ol, iange ta etei tote nena poinga mur lo.

Paulus Longe Titus Pingana Nge Troas

12 ✡Nga etue nenge ela ke e lohot nga tuele tana
nenge Troas ke e haliu hote helenga urana toto
ngana nenge Kristus, e naue ke pomanga Non
Soke helue kue nga ume nei nga lamau ke ulolo.
13 ✡Pe iau letek meena kura iange e hottaua tira
Titus ero mana. Ke pomalam e ee lange hehei pe
hana nga lamau pe ramak lange Mesatonia.
14 Pe e hele urana toto lange NeHalang nge i
muka ia imem ke moi hotia Kristus nena ume.
Pe poia ume nem inangana ehech ngana song ke
kikina toto nga kileng lochloch ngana ke hehei pe
hana te eteia i.
15 Iange imem mo pomanga sapiu eina inan-
gana ehech ngana nenge Kristus poi tunginga ia
lange NeHalang. Pe inangana song ke rongo heke
iri nenge NeHalang mene mulmule iri pe iri nenge
lape te mete pe iri erue.

✡ **2:11:** Luk 22:31 ✡ **2:12:** Ume 14:27; 1Ko 16:9 ✡ **2:13:** Ume 20:1

16 ✡Ke ume nenge mo poia nei, inangana lange
iri nenge lape te mete pe iri erue nem, ke pomanga
ure nenge tunge metenga. Pe inangana lange iri
nenge NeHalang mene mulmule iri, ke pomanga
ure nenge tunge maulinga. Pe itei nakuna toto nge
poia ume nenge pomai?
17 Hana halang te teke te mene umtutuna nga
ume nenge te haliu hotote NeHalang nena he-
lenga, pe imem ero. NeHalang i sipona kulosia
imem pe mo hele ke manmanna nga matana ke
pomanga Kristus nena hana mur toto.

3

Hekulkulonga Mur Iri Ume Ana Hana Mur Nga Tomunga Hel Heueu Ngana

1 ✡Pe imo letemo ma ke merei? A teke mo tal
heke mulmule imem pullo kai? Mele hel tehas
ia alalaha ke te heto hekeke hana hel. Pe a teke
mopoi ke mange iri ke mo tunge alalaha nenge
mele hel tehas ia, ke te heto heke imem lange imo?
Eh! A teke imo sipomo a hasia alalaha e ke hele
urume imem?
2 ✡Ero toto. Imo sipomo a pomanga alalaha
nenge mohas ia nga kakahomem pe hehei pe hana
te sisia pe te eteia.
3 ✡Pe pule lemem ume nenge mo haliu hotote
helenga urana toto ngana poia imo ke a pomanga
alalaha nenge Kristus hasia. Pe hasia nga hasinga
eina ero, hasia laka nga NeHalang nenge tu ke
maulul Opene. Pe has heke nga um nenge tekole
ero, has heke nga ita non kakahora.

✡ **2:16:** Luk 2:34; 2Ko 3:5-6 ✡ **3:1:** Ume 18:27; 2Ko 5:12 ✡ **3:2:** 1Ko 9:2 ✡ **3:3:** Exo 24:12; Jer 31:33; Ezk 36:26-27

4 Imem letemem manmanna ke NeHalang mene
mule imo nga ume nenge Kristus ke ngana koi
nenge mo hele ke pomai.
5 Imem sipomem nakumem ero toto nge mo
poia ume nei, pe emem halaunga nga ume nenge
mo popoia at mana nge NeHalang i toro.
6 ✡Ke i sipona poia imem ke nakumem nge
imem ume ana hana mur nga tomunga hel heueu
ngana. Tomunga hel heueu ngana nem poi ke
manga hotonga nenge tehas ia ero, i ure nenge at
nga Opepengpeng. Hotonga nenge tehas ia atia
metenga pe Opepengpeng tunge maulinga.
7 ✡Hotonga nenge atia metenga tehas heke nga
um pe at luluch nga NeHalang nena hemalma-
linga nenge poia Moses ramana ke sinaala toto.
Pe sinaele tote Israel mur mataria ke te naue ke
nek ero. Pe nga hoena hemalmalinga nem het sio
mule.
8 Pe ume nenge NeHalang nenge tunge
Opepengpeng at nge ita, ana hemalmalinga
palaungana toto nga nenge hotonga ana.
9 ✡Ke nenge teke ume nenge atia metenga nge
ita ana hemalmalinga, ume nenge poia ita ke ta
pengpeng nga NeHalang matana, ana hemalma-
linga pule. Pe i palaungana toto.
10 I manmanna ke pomam iange tomunga hel
heueu ngana nei ana hemalmalinga tualeme
ke palaungana toto pe hemalmalinga nenga to-
munga hel nike ngana het sio toto lo.
11 Ke nenge teke hotonga nike ngana nenge het
sio nem at luluch nga hemalmalinga, tomunga hel

✡ **3:6:** Jer 31:31; Ioa 6:63; 1Ko 11:25 ✡ **3:7:** Exo 34:29 ✡ **3:9:** Deu 27:26; Rom 1:17

heueu ngana nei ana hemalmalinga palaungana
toto, iange i lape tu ke koko.

12 Imem letemem manmanna toto nga ure nei
ke pomalam moi hot mallaha ke mo haliu hote
helenga urana toto ngana.
13 ✡Imem mo poi ke mange Moses ero. Moses
ramana sinaala pe poi hele ana malenga iange
lemene ero nge Israel mur te naue ure nem nge
het sisio nge i.
14 Pe leteria hit mana. Ke nga etue nei te sisia
tomunga hel nike ngana nenge Moses pe te eteia
luna ero, iange nakuna pomanga malenga nem
poi ele leteria matana ngana kura. Pe nenge teke
leteria manmanna nge Kristus, lape Kristus poi
sue malenga nem pe te eteia hotonga luna ke nek.
15 Ke nga etue nei tesis ia tomunga hel nenge
Moses pe te eteia luna ero iange malenga poi ele
mene leteria matana ngana.
16 ✡Pe nenge teke mele hulia nena poinga mur
pe nanasia Non Soke, lape Non Soke poi sue
malenga nenge poi ele letena matana ngana nem.
17 ✡Helenga nenge “Non Soke” nei, i heleleia
Ope. Nenge teke Non Soke Opene tuteu nge mele,
mele nem lape tu ke poi tetele mana ol.
18 Pe ita, malenga poi ele ramara ero. Ke po-
malam ta henonou hote Non Soke nena hemalma-
linga. Isipona hulia ita ke ta pomange i nga nena
hemalmalinga nenge pupuo ke papalaungana. Pe
hemalmalinga palaungana nem, at nge Non Soke
nenge i Ope.

✡ **3:13:** Exo 34:33 ✡ **3:16:** Exo 34:34 ✡ **3:17:** Ioa 8:36; Rom 8:2

4

1 NeHalang letena ia imem pe tunge ume nei at
nge imem. Ke pomalam lemem melei tana ia ume
nei ero.
2 ✡Pe mohul rumemem ia meinga ana poinga
mur nenge talkomkome pe mo pallaka ia hehei pe
hana ero pe mo hetaua NeHalang nena helenga
unne e ero. Mo haliu hot pengpeng ia NeHalang
nena helenga. Pomalam hehei pe hana te amnei
teu nga leteria nga lemem poinga pe te eteia ke
imem hana nenge pomai nga NeHalang matana.
3 Imem mo haliu hote helenga urana toto ngana
lange hehei pe hana lochloch, pe iri nenge lape te
erue, iri mana te mene hote helenga nei luna ero.
4 ✡Iange non poreke ngana nenge nauele ich
nei, hepirit ele tote iri nenge leteria manmanna
ero, leteria matana ngana mur lo. Ke pomalam
te naue lemenge nenga hemalmalinga nge Kristus
nenge lohot nga helenga urana toto ngana nei
ero. Kristus i non nenge henonou hot pengpeng
ia NeHalang nakuna.
5 Imem mo haliu hote imem sipomem lemem
helenga ero. Mo haliu ke mo teke Iesus Kristus i
Non Soke pe nena hana mur imem, pe moat ke mo
halau mene imo.
6 ✡Iange NeHalang hele nge nike ke teke,
“Lemenge lape lohot nga kileng au ngana!” Ke
NeHalang nem, i koi nenge poia nena lemenge ke
tua nga letemem pe tunge lete matana ngana nge
imem nga nena hemalmalinga, nenge tualeme
hot nga Kristus ramana.

✡ **4:2:** 2Ko 2:17; 1Te 2:5 ✡ **4:4:** Epe 2:2; Kol 1:15; Hip 1:3 ✡ **4:6:** Gen 1:3; Isa 9:2; 2Ko 3:18

7 ✡Imem mo mene teua ure urana ngana nge
NeHalang ke tuteu nge imem. Pe mo poike po-
malaka nga tuninga nenge tepip hote nga melete.
Ke nei henonou hot pengpeng ia ke kerkerenga
palaungana nem at nge imem ero, at mana nge
Nehalang.
8 ✡Kokoes ure meena ngana halang te lohotot
nge imem pe te hekou sio tote imem ero. Etue hel
letemem lilil pe letemem matana ke nek mulmule
nga motu ngamem.
9 Lemem ngarang mur tepoi porekreke imem pe
NeHalang nausio mene imem ero. Tepal poreke
totote imem pe momes haka mulmule.
10 ✡Kokoes mo takis rerere Iesus mete ngana nga
singimem, pomalam lape hehei pe hana te naue
Iesus maulngana pule nge tu nga singimem.
11 ✡Imem motu ke mo maulul kura pe hana te
teke te hunune imem iange mo rahite Iesus nena
ume. Pe singimem i ure nenge lape mete pe het
sapele pe tu ke koko ero. Pe hehei pe hana lape te
naue ke Iesus tu ke maulul kura nga singimem nei.
12 Ke imem mo angala manmana metenga nga
ume nenge lape tunge maulinga ke koko lange
imo.
13 ✡NeHalang nena alalaha nenge tehas sue ke
ulolo, hele ke teke, “E hele, iange letek man-
manna.” Pe imem pule mopoi ke pomalam. Mo
hele iange letemem manmanna.
14 ✡Pe mo eteia ke NeHalang hemaul heke Non
Soke Iesus nga metenga pe lape hemaul heke

✡ **4:7:** 2Ko 5:1 ✡ **4:8:** 2Ko 1:8; 7:5 ✡ **4:10:** 1Ko 15:31 ✡ **4:11:** Rom 8:36 ✡ **4:13:** Psa 116:10 ✡ **4:14:** 1Ko 6:14

imem luluch nge Iesus. Pe lape mene imem luluch
nge imo ke la tatu luluch nge i.
15 Ure lochloch ngana nei lohot nge imem ke
halaua imo. Pe hehei pe hana lochloch ngana
nenge NeHalang letena ia iri ke mene mulmule iri,
lape te heto heke NeHalang nena hemalmalinga
ke elela toto.
16 ✡Ke pomalam mo rahite ume nei ke kerk-
ereng. Nga singimem nge hot mo tuauna pe mo
kerkereng ero ol pe opemem nenge tuteu nge
imem lohot ke heueu ngana mulmule nga etue
lochloch.
17 ✡Pe ure meena ngana mur nenge te lohotot
nge imem nem, i ure kinkino mana pe lape tetu
ke mala ero. Pe iri lape te halaua imem ke mo
mene hemalmalinga nenge lape tu ke koko. Pe
hemalmalinga nem i ure nenge palaungana toto
nga ure meena ngana nemur.
18 ✡Ke imem letemem tu mana kou nga ure
nenge mo kolkol ia kura pe letemem tunga ure
nenge mo esesia nei ero. Iange ure nenge mo
esesia nei tu ke etue choro mana pe ure nenge mo
kolkol ia neu lape tu ke koko.

5

Ta Nanasia NeHalang Lemene Ngana Nga Singira

1 ✡Imem mo eteia ke singimem nei pomalaka
nga pelpele nenge mo tuteu mana ia nga ich nei,
iange i lape lapusa sio. Ke nga etue nenge mo
mete lape NeHalang tunge lemem pele e nga nena

✡ **4:16:** Epe 3:16 ✡ **4:17:** Rom 8:17-18 ✡ **4:18:** Kol 1:16 ✡ **5:1:** 2Ko 4:7

kileng. Pele nem, ita non ta umeia ero. NeHalang
i sipona umeia pe ana pele lape tu ke koko.
2 ✡Heueu nei mo heperir hulu mana ia
singimem nenge manga pelpele nenge motu
teu ia nei, pe mo teke moteu heke lemem pele toto
ngana nenga tapa ol.
3 Iange nenge teke mo mete, opemem teu heke
sapele singimem heueu ngana nem pe motu char-
chara nga mana ero.
4 Nga etue nenge motu teu nga singimem nei
kura, ure meena ngana lohot pe mo heperirir ia pe
mo hile ero. Mo teke moteu heke tele lemem pele
nenga tapa, pomalam lape singimem pesa ngana
nei kerkereng pe tu ke maulul mule.
5 NeHalang i sipona poia ure nei ke lohot nge
imem ke pomai pe tunge Opepengpeng at nge
imem ke helue kue nenga ure manmanna toto
ngana nenge teke tunge atat nge imem.
6 ✡Ke pomalam mo mataua ute pele ero. Mo
eteia ke nga etue nenge motu teu nga singimem
nei kura, motu kangkanga nge Non Soke.
7 Pe motu ke mo nanas mene letemem man-
manna ngana nga ure nenge mo kolkolia pe mo
nanasia ure nenge mo esesia nei ero.
8 ✡Ke pomalam e hele ke e teke mo mataua ute
pele ero. Mo teke mo lohot nga singimem nei pe
mola nga lemem kileng nge Non Soke.
9 ✡Kokoes mo teke mo heiech ia NeHalang nga
poinga nemur nenge mutena tautaua iri. Nga etue
nenge motu nga lamai pe pule nga etue nenge
motu luluch nge I nga lemem kileng huna.

✡ **5:2:** Rom 8:23 ✡ **5:6:** Hip 11:13-16 ✡ **5:8:** Pil 1:23 ✡ **5:9:** Kol 1:10; 1Te 4:1

10 ✡Iange nga hoena lape ita lochloch tames nga
Kristus nena arenga tapuna ngana matana, ke
amnei urume rera poinga mur nenge tatu teu nga
singira nei kura pe ta popoia. Pe ita elle pe elle
lape ta mene uru ke pupure rera poinga mur, rera
poinga mur nenge urana ma poreke.

Tatu Ke Elle Mule Luluch Nge NeHalang

11 Imem mo matau ala toto emem nge Non Soke
nga nem, ke pomalam mo teke mopoi heke hehei
pe hana leteria ke leteria manmanna nga helenga
urana toto ngana. NeHalang etei tote imem ke nek
toto pe e eteia ke imo pule nga letemo toto a eteia
imem ke nek toto.
12 Imo a teke lape motal hekeke imem pullo koi,
pe i ero. Mo teke mo poia imo ke letemo urana nge
imem. Pomalam lape a tuacholia iri nenge pomai
reria helenga mur: Iri nenge te naue hana singiria
nge hot nge nakuria urana pe te palut laka mana
ia, pe hana nemur leteria nge teu pe reria poinga
mur te palut laka ia ero.
13 Nenge teke mo hele rara pulut mana ke po-
manga hauaua mur, nem NeHalang nena ia ke
nau teu lala ia. Pe nenge teke mo helele nga lete-
mem matana ngamem, nem lemo ia ke halaulaua
imo ol.
14 Imem Kristus mutena ngana nauala tote
imem iange mo eteia ke non elle mana mene ita
lochloch murra ke mete. Ke pomalam ita lochloch
ta mete pule.
15 ✡I mene ita lochloch murra ke mete, pomalam
ita nenge ta maulul kura tatu pulut mana nga

✡ **5:10:** Ecc 12:14 ✡ **5:15:** Rom 14:7-8

lemera ngara ero. Ta heiech ia I nga tatu ngara
iange I mene murra ke mete ke mene mule ita pe
maul haka mule lo.
16 Ke pomalam talun heueu nei ke la ol, mo
nanasia poinga nenga ich nei ke mo amnei urume
mele nena poinga ero. Iange nge nike mo nanasia
poinga nemur nga ich ke mo heilang ia Kristus, pe
heueu nei mopoi mule ero ol.
17 ✡Iange mele nenge letena manmanna nge
Kristus lohot ke i non pe hei heueu ngana ia mule.
Poinga nike ngana het sio lo pe ure lochloch ngana
te lohot ke heueu ngaria mule!
18 ✡NeHalang poia ure lochloch ngana nei ke
lohot ke pomai. Pomalam poia ita ke itaul talele
polong nga ume nenge Kristus poia. Pe tunge ume
nenge teke ta hele lange hehei pe hana ke itaul
NeHalang talele polong.
19 ✡Imem mo haliu ke mo teke, NeHalang lele
polong luluch nge hehei pe hana lochloch nga ich
ke tetu ke elle lo nga ume nenge Kristus poia. Pe
letena metene mule reria poinga poreke ngana
mur ero ol, pe tunge emem ume nenge mo haliu
hote polong ana lelenga nem.
20 Ke pomalam imem mo mene Kristus hanna
ke mo haliu hote nena helenga. Pe i nakuna
pomanga NeHalang i sipona haliu hotot nga hal-
imem ke iuiua hehei pe hana. Mo haliu hote
Kristus nena helenga pe mo hele lange imo ke mo
teke, “Imo ul NeHalang ke a lele tele polong.”
21 ✡Kristus i non nenge poia poinga poreke
ngana e ero toto. Pe NeHalang ulo heke rera

✡ **5:17:** Rom 8:1; Kal 6:15 ✡ **5:18:** Rom 5:10 ✡ **5:19:** Rom 3:23-25 ✡ **5:21:** Hip 4:15

poinga poreke ngana mur lochloch lange i ke takisia. Pe nga nena kerkerenga lape poia ita ke ta lohot ke ita NeHalang nena hana mur nge pengpeng.

6

Hekulkulonga Mur Te Amneia Ure Meena Ngana

1 Imem mo ume luluch nge NeHalang pe mo hele ke kerkereng toto lange imo ke mo teke, a hesil sio mene NeHalang letena poreke ngana nenge a mene nem ero.

2 ✡Iange NeHalang hele ke teke,
"Nga etue nenge e talue,
e longe lemo hetalaulaunga.
Nga etue nenge e mene mule imo nem,
e halau tote imo."
A longo ke nek! Etue nei i etue nenge NeHalang talue ke teke halaua hehei pe hana pe mene mule iri ana etue koi heueu nei lo.

3 Imem mo nanasia poinga nenge helosio ia mele letena manmanna ngana ero, iange lememem ero nge mele hel te hele poreke emem ume.

4 Pe mopoi ke mai koi; Mo henonou hote ke imem NeHalang nena hana mur nenge mo umume nge i nga ure lochloch ngana nenge mo popoia. Pe mo mes ke kerkereng ke mo takisia ure meena ngana mur nenge tepoi porekreke imem pe nenge te tunge melmelenga atat nge imem.

5 ✡Tepal ule imem pe tetal teua imem nga tuele au ngana, te molmol taua imem ke te palia imem

---

✡ **6:2:** Isa 49:8 ✡ **6:5:** 2Ko 11:23-27

pe te poia imem ke mo ume sakilil pe mo mamani
ke nek ero pe mo ngau ero.
6 ✡Mo hetei hote ke imem NeHalang nena hana
mur nenge mo umume nge i nga nenge mo nanas
mene poinga nge pengpeng, pe mo etei tote NeHa-
lang nena helenga pe letemem inin ke ueiuei ero
pe mo urana lange hehei pe hana. Pe Opepeng-
peng halaulaua imem ke popoia ume nem pe pule
mutemem tau totote hehei pe hana.
7 Pe mo hele hote helenga nge manmanna
nga NeHalang nena kerkerenga. Pe mo nanasia
poinga nge pengpeng, pe mo rahite ke pomanga
lemem kaleu pe io.
8 Mele hel te heto hekeke imem pe hel tetal sio
totote imem. Hel te heleia ure urana ngana mur
nge imem pe hel te hele porekreke imem. Hel te
teke mo pallaklaka pe imem mo heleia helenga
nge manmanna.
9 ✡Hel te teke te eteia imem ero pe hulua halang
te eteia imem. Hel te hele ke te teke, “Te metmete
lo laka!” Pe ero, heueu nei mo ii kura. Te ele koua
ure meena ngana at nge imem pe mo mete hot ia
ero.
10 Te poia imem ke letemem meena ke halang pe
mo iech manmana. Lemem ure halang ero pe mo
tunge ure nenge ele haka toto nga ure nemur nga
ich lange hehei pe hana ke te rahit tote. Lemem
ute pele ero pe NeHalang lape tunge lemem kura.

11 Imo Korin nemur, imem titimem mur pe lili-
umem mur laka imo. Pe mo hele hot ke mallaha
toto lange imo pe mo talkome ute e nge imo ero

✡ **6:6:** 1Ti 4:12 ✡ **6:9:** 2Ko 4:10

toto. Mo tung tote letemem lange imo ke mutemem taua imo.
12 Ke imo amo lete tu nge imem kura pe imem emem lete tu nge imo ero ol.
13 ✡E hele lange imo ke pomanga tutuk mur imo ke e teke ta poia rera poinga mur ke te palala helel. A tung tote letemo pe mutemo taua imem ke pomange imem nge mutemem taua imo.

A Kangkanga Toto Hana Nenge Leteria Manmanna Ero Aria

14 ✡Imo letemo manmanna pe hana hel leteria manmanna ero, ke pomalam a kangkanga toto aria. Ita ta eteia ke ure nenge urana, tatal luluche nga ure nenge poreke ero. Pe pule lemenge pe kileng au ngana tetu ke elle ero.
15 Ke Kristus pe non poreke ngana te poi ke pomalam pule. Iri nai tetu ke elle ero. Iange non nenge letena manmanna pe non nenge letena manmanna ero, iri nai leteria tuanin ngana mur pe reria poinga mur song hot ke elle ero.
16 ✡Eh! A teke ta heluluch tele NeHalang nena pele langa aetapuna nena pele? Ero toto, iange ita NeHalang nenge tuke maulul nena pele mur koi ita. Pe NeHalang heleia ke ulolo ke teke, “Lape etu luluch nge iri pe ei luluch nge iri. Iange iau lek hana mur ia iri pe iri aria Soke iau.”
17 ✡Pe Non Soke hele pule ke teke,
“A ua hot ke a kangkanga toto hana nemur aria.
Pe a rataua ure nenge muna ulu ero toto.
Pomalam lape emene imo.”

✡ **6:13:** 1Ko 4:14 ✡ **6:14:** Epe 5:11 ✡ **6:16:** Lev 26:12; 1Ko 3:16
✡ **6:17:** Isa 52:11; Hem 18:4

18 ✡Ke Non Soke nenge kikina toto hele ke teke,
“Imo Tememo iau pe iau tutuk mur imo.
Imo tatamanna pe heheina lochloch.”

7

1 Ke titik mur pe liliuk mur, NeHalang tunge
helenga manmanna ngana nemur at nge ita lo.
Pomalam ta helemlem heke tote ita pe ta hile tote
ure nemur nenge poia singira pe opere ke muna
ulu. Ta hile tote pe tatal sue ita pe tatu ke ta
pengpeng toto ke pomange NeHalang.

Paulus Letena Iech Toto

2 A tung tote letemo at nge imem. Imem mo
poia poinga poreke ngana e lange mele ero, pe mo
heporeke mele letena manmanna ngana ero pe
moua toto ia mele nena ure ero.
3 Pe e poia helenga nei ke e teke e heporeke
letemo ia ero koi. Iange e hele lange imo lo ke
e teke: Imem mutemem tau tote imo pe mo teke
motu ke elle luluch nge imo pe mo mete luluch nge
imo.
4 E amneia ke e teke e hele pengpeng lange imo.
Iau e iech toto pe e heto heke tote imo. Imem
mo takisia ure meena ngana halang pe letek lange
imo pe iechinga song ke elela toto nga singik.
5 ✡Nge nike mo lohot nga tuele kina nenge
Mesatonia pe mo are ke nek ero iange ure meena
ngana halang te lohot nge imem. Mo hunel luluch
nge hehei pe hana hel nga lamau pe mataunga tu
nga letemem.

✡ **6:18:** 2Sa 7:14; Jer 31:9 ✡ **7:5:** 2Ko 2:13

6 Pe NeHalang hemaluche hehei pe hana leteria
pe hemaluche letemem ke ma ke nek pule nga
nenge kulosia Titus ke at nge imem.
7 Pe letemem ma ke nek nga nem mana ero,
letemem ma ke nek pule nga poinga nenge a poia
lange i. Ana non nana at nge imem ke teke: Imo
letemo ia lemo poinga nenge a poia pe a teke
letemo elle luluch mule nge iau pe nga nenge
singimo ele iau. E longe nem pe e iech toto.

8 ✡Nenge teke alalaha nenge ehas ia nei hep-
oreke letemo, iau letek porekeia imo ero. Nga
tele ngana letek porekeia imo iange alalaha nem
heporeke letemo pe letemo meena nga etue choro
ngana mana.
9 Pe heueu nei iau e iech pe e iech ele imo nge e
poia letemo ke meena ero. Nem ero. E iech iange
letemo meena ngana nem poia imo ke a hulia
lemo poinga mur. Ure meena ngana nem lohot
nge imo pe NeHalang tunge lete matana ngana
nem lange imo. Ke pomalam mo heporeke imo
nga ute e ero.
10 ✡Lete poreke ngana nenge lohot nga NeHa-
lang lemene ngana poia hehei pe hana ke te hulia
reria poinga mur ke te mene maulinga. Nenge
teke mele hulia letena nga nena poinga poreke
ngana, letena meena ia ero. Pe lete poreke ngana
nenge lohot mana nga ich, at ia metenga.
11 Imo letemo meena pe letemo meena ngana
nem lohot nga NeHalang lemene ngana. Anau
nga ure nemur nenge NeHalang poi hote. Ne-
Halang poia letemo meena ngana nem ke; Kik

✡ **7:8:** 2Ko 2:4 ✡ **7:10:** Mat 27:3-5; Hip 12:16-17

heke letemo ke a hepengia helenga nem, pe poia imo ke a hemallaha hote ames ngamo nga ure nem, pe poia imo ke a naue poinga nem ke i ure palaungana ia pe poia imo ke apal nakumo ia pe poia imo ke letemo inin pe a matau pe poia imo ke a teke ela toto nge imo pe poia imo ke a lohot nga kue urana ngana nenge a tunge tuangachol lange mele nenge poia poinga nem. Nga ure lochloch ngana nemur a hemallaha hote imo ke letemo urana mana nike.

12 Pe mele nenge poia poinga nem pe non nenge mele nem poi poreke i, tepoi heke letek ke ehas ia alalaha nei ero. E hasia alalaha nei, iange e teke a naue ke mallaha nga NeHalang matana ke imo a tung tote imo ke a nanasia lemem helenga mur.

13 Nenge nei mana poia letemem ke ma ke nek. Pe apoi ke pomam at nge imem mana ero. Mo iech toto pule nga lemo poinga nenge a poia lange Titus. Titus letena iech toto iange imo lochloch a poia i ke pomam.

14 Imo a poia iau ke letek meena ero pe e palut laka pe e heto heke imo lange Titus ke elela. Imem mo hele hote helenga manmanna ngana lange imo pe a henonou hote ke lemem palutinga nenge mo poia lange Titus lohot ke manmanna.

15 Titus letena metene mule imo nge samo loiloi pe a talsio mene imo pe a longia i pe a longo taua nena helenga mur. Nenge nem poia i ke mutena tau tote imo ol.

16 Pe iau e iech toto pe letek manmanna nge imo nge lape a nanasia poinga nge pengpeng nga ure lochloch.

8

Tunginga Nenge Halaua NeHalang Nena Hana Mur

1 ✡Ke titik mur pe liliuk mur, mo teke a eteia
NeHalang letena poreke ngana nenge hesue lange
nena mata mur nge Mesatonia.
2 Iri reria ure halang ero pe ure meena ngana
halang te lohotot ke te totoia iri. Pe iechinga
palaungana lalalaua iri pe te tung peria ke halang.
3 E hele lange imo pengpeng, iri te tung ke
halang lo pe ero iri siporia te tung ke ele haka toto
nga lemeria ngaria.
4 Pe te onteiteia imem ke te teke mo longele iri ke
teume luluch nge hana hel pule ke te tango rara
umtutuna nenge halaua NeHalang nena hana
mur.
5 Iri te tung tele iri lange Non Soke ke het pe te
tunge iri at nge imem pule, pe mo teke lape tepoi
ke pomau ero. Ke reria ume lape te poia ke te
nanas mene NeHalang lemene ngana.
6 Ke pomalam mo hele ke kerkereng toto lange
Titus ke halaua imo ke a heule halaunga ana ume
nem iange i sipona talune.
7 ✡Imo a urana nga ure lochloch, nga letemo
manmanna ngana pe nga haliunga pe nga letemo
matana ngana pe nga nenge letemo hakaka ke
a halaulau, pe nga mutenga ana poinga nenge
mo hetoro sue lange imo. Ke pomalam aume ke
kerkereng pule nga halaunga ana ume nei.
8 Iau e echia imo nga helenga nei ero. E esia
Mesatonia nemur reria poinga nge te tung peria

✡ **8:1:** Rom 15:26; 2Ko 9:1-2 ✡ **8:7:** 1Ko 16:1-2

pe te halaua NeHalang nena hana mur pe iau e
teke enau urume lemo ume. Mutemo tau tote
NeHalang nena hana mur pule ke mange iri ma
ero?
9 ✡Imo a eteia mutenga nenge ara Non Soke
Iesus Kristus lo. I nena ure halang pe hile
lochloche ure nemur pe lohot ke pomanga none
nge nena ure ero, iange teke halaua ita. Ke nga
poinga nenge lohot ke nena ure ero, imo lape a
mene ure nge halang toto nge NeHalang.
10 Iau letek tuanin ngana nga ure nei song ke
mai koi: Imo a talun tele ume nei nga hesinga
nenge la neu lo pe imo tala nge a tung perimo ke a
halau. Pe imo lememo toto ke a poia poinga nem.
11 Pe umtutuna hia nenge a teke a tunge, e teke
a tunge ke a heule ume nem ol. Ke pomalam
lemo ume nenge a teke a poia nganangana lohot
ke manmanna.
12 ✡Nenge teke letemo haka ke a tung perimo ke
a halau, NeHalang lape letena urana nge imo nga
poinga nem. I nau mana nga lemo ure nenge a
tunge. Pe ure nenge tu nge imo ero, I letena ia ero.
13 Imem lememem ero nge mo tunge ure meena
ngana ke la mana nge imo pe hana hel tetu ke tepoi
tetele mana. Mo teke mo poia ure ke palala helel.
14 Nga etue nei imo lemo ure halang ke urana
nge a halaua iri nenge reria ure ero. Pe nga etue
nenge iri reria ure halang, lape te halaua imo
nenge lemo ure ero. Ke ure palala helel.
15 ✡Iange NeHalang nena alalaha nenge tehas
sue ke ulolo, hele ke teke, “I nenge loloch ke halang

✡ **8:9:** Mat 8:20; Pil 2:6-7 ✡ **8:12:** Mak 12:43-44 ✡ **8:15:** Exo 16:18

nena halang sakilil ero. Pe i nenge loloch ke halang ero nena unne sune toto ero."

Titus Pe Hana Nai Te Lange Korin

16 E hele urana toto lange NeHalang nge poi heke Titus letena ke letena tau tote imo ke pomange imem.

17 Ana non ngata nga ure nenge mo onteia i ke mo teke poia. Pe nga i sipona letena tuanin ngana teke la toto ke halaua imo.

18 Pe lape mo kulosia tira e ke la luluch nge i. Tira nem pingana iuiu nga ume nenge haliu hotote helenga urana toto ngana nga mata mur lochloch.

19 Pe pule tira nei, iri mata mur te henonou hote i ke koko nge imem, ke halaua imem nga ume nenge mo hottautau umtutuna nenge tunginga ana. Pe mo poia ume nei ke hehei pe hana te heto heke Non Soke. Pe pule mo teke mo henonou hot tote letemem nenge mo teke mo halau.

20 Pe mo nauele tunginga palaungana nei ke nek toto iange lememem ero nge mele hele poreke imem nga poinga poreke ngana e.

21 Imem mo totoi toto ke mo poia poinga nenge urana nga Non Soke matana pe nga hehei pe hana nga ich nei mataria pule.

22 Pe pule lape mo kulosia tira e pule ke la luluch nge iri nai. Tira nei mo totoi emule esia i lo, pe kokoes tatalo alala ke teke halaulaua hehei pe hana. Pe i teke koko nge iri nai nei ke halaua imo iange letena here imo nge a poia ume nem.

23 Titus, iau neingak ia nenge imem nai mo umume ke mo halaulaua imo. Pe titira mur nai nei, te mene iri mata nemur nga lamai muria. Pe

lape hehei pe hana te heto heke Kristus ene nga
ume nenge te poia.
24 ✡Ke pomalam a heneue iri nga poinga nenge
mutemo tau tote iri ke iri mata mur lochloch te
naue. Pe te eteia ke imem motal heke tote imo
iange imo hana nenge pomam.

9

Ta Nanasia NeHalang Nena Poinga Nenge Tungtung

1 ✡Pe lemek ero nge e hele teu la sakilil nga
tunginga nenge lange NeHalang nena hana mur
ol,
2 iange e eteia ke imo mutemo toto nge a teke a
halaua iri. Ke pomalam e palut laka toto lala nge
hehei pe hana nge Mesatonia nga poinga nei pe e
hele lala nge iri ke e teke, “Korin mur nga tuele
kina nenge Akaia, te talune ume nenge te tango
rara reria halaunga ana umtutuna nga hesinga
nenge la neu lo.” Pe helenga nem poi heke iri
halang leteria ke iri pule te tung peria.
3 Pe e kulosia titira nemur lange imo iange
lemek ke e teke lemem palutinga nge imo nem
nganangana lohot ke manmanna pe mo palut sio
mana ero. Pe e teke a tatalo ele tunginga nemur ke
pomanga e hele ngakia.
4 Iange nenge teke a tatalo ele ero pe mele hel
nge Mesatonia te koko nge iau pe te naue ke
pomam, lape emei tote iau pe imo lape a meia imo
pule.
5 Ke pomalam e teke urana nge e toto hita lange
titira nemur ke iri muka lange imo ke te tatalo

✡ **8:24:** 2Ko 7:13-14 ✡ **9:1:** 2Ko 8:1-7

ele umtutuna nemur nenge a heleleia. Ke nga
etue nenge eat, umtutuna nem ma ke tatalo ala
ke ulolo. Imo anau taole ia umtutuna tung ngana
nenge pomam nge mele hel ero, a tunge nga
letemo toto nenge a teke a halau.
6 ✡Letemo metene nei: Mele hel nenge tetua ke
ngaunga alona unne sue mana lape te lulu hot ke
ngaunga unne sune mana. Pe mele hel nenge te
tua ke halang lape te lulu hot ke ngaunga halang
toto.
7 Imo elle pe elle letemo matana ke nek nga
umtutuna hia nenge lape a tunge. Pomalam lape
letemo mule ia ero pe a amneia ke manga mele
pele echia imo ke a tunge umtutuna nem ero.
Iange NeHalang mutena taua laka mele nenge
tunge ure pe iech mana.
8 Pe NeHalang lape tunge petanga nge lele hot
ke manga ech lange imo pe lape lemo ute pele nge
alpapa taua imo ero. Lemo ure lochloch ngana
lape mataria purpur pe hel pule nenge lape te
halau ke tepoi hote ume urana ngana mur.
9 ✡NeHalang nena helenga nenge tehas sue ke
ulolo, hele ke teke,
"I tung penna ke halaua iri lochloch ngana nenge
reria ure ero,
pe nena poinga nenge tungtung nem lape tu
ke koko."
10 ✡NeHalang i non nenge tunge ngaunga tutuna
lange non nenge umume nga ume pe tunge loi
ke ngaunga ia. Pe i lape tung ke ngaunga tutuna
halang lange imo ke atue ke haka ke nganangana
halang toto. Nem pomanga poia imo ke lemo ure

✡ **9:6:** Pro 11:24-25 ✡ **9:9:** Psa 112:9 ✡ **9:10:** Isa 55:10

halang pe lape a tung perimo ke a halaua iri nenge
reria urelu ero.
11 ✡Ke NeHalang lape poia imo ke lemo urelu
halang nga kue lochloch pe lape a heronge lala
nge iri hel pule. Pe nenge teke mo mene lemo
tunginga nem ke mo laia, hulua halang lape te
hele urana toto lange NeHalang.
12 Ume nenge pomai hul hot ngana nenge halau
mene NeHalang nena hana mur ero. Hul hot
ngana nenge te heto hakaka NeHalang ia pule.
13 Imo a tung perimo ke a halaua iri nemur pe iri
hel pule. Pe nem henonou hot pengpeng ia letemo
manmanna ngana iange a nanasia helenga urana
toto ngana nenge Kristus pe a haliu hotote. Pe
hulua halang lape te heto heke NeHalang nga
nem.
14 Pe lape te hetalaulau amo ke NeHalang pete
tote imo nga ure mur iange muteria tau tote imo
nga NeHalang letena urana ngana nenge tunge
lange imo.
15 Ta hele urana toto lange NeHalang nga nena
tunginga palaungana nem, nge nakuna urana toto
nga ta hele ngaria ia.

10

Paulus Hele Ala Ana Nga Nena Ume Nge Kristus

1 ✡Iau Paulus, pe e teke e poia nga urana ngana
ke etal sue iau ke pomange Kristus pe e hele ke
kerkereng toto lange imo. Iange amo hel nge
imo te teke nga etue nenge etu luluch nge imo,
e matautau ke e talkome manmana pe nga etue

✡ **9:11:** 2Ko 1:11; 4:15 ✡ **10:1:** 1Ko 2:3

nenge etu nga tau e hele ke halik tamaha lange imo.
2 ✡Pe pule te hele ke te teke motu ngamem pomange hana nenga ich nei kura. Pe nga etue nenge ela nge imo, lemek ero nge a echia iau pe a poia iau ke e hele ke halik tamaha lange imo. Iau e eteia ke lape e hele ke halik tamaha lange iri nenge te tutue iau nga helenga.
3 I manmanna ke imem motu nga ich nei kura pe palinga hel nenge mo poia ke mo teke mo hekou sue non poreke ngana, elle mana ke pomanga iri nenga ich nei reria ero.
4 ✡Pe lemem palinga hel ana ure mur, altoto nga ich nei nena palinga hel ana ure mur. Imem lemem palinga hel ana ure mur laka, NeHalang nena kerkerenga nenge poia imem ke mohel parai sue non poreke ngana nena pakpak mur nenge tu ke sik teu toto ia. Ngana laka nga nenge pallaklaka ia ita pe rahit tote ita ke ta nananas mene lemene ngana nga poinga poreke ngana mur.
5 Pe NeHalang nena kerkerenga nem, poia imem ke mo hemakuke hehei pe hana leteria nga reria hunelinga. Pe poia imem ke mo hekou sue ure nemur nenge panrur helele hehei pe hana leteria matana ngana ke te eteia NeHalang ero. Pe hehei pe hana nenge reria matana luluch nge NeHalang, mo hulia leteria ke te nanasia Kristus.
6 Pe nga etue nenge a longo tau mule Kristus ke het lape mo talun sapele ke mo tung hote tuangachol poreke ngana lange iri nenge te longo olole kura.
7 Anau teu la toto nga ure manmanna ngana pe

✡ **10:2:** 1Ko 4:21 ✡ **10:4:** Epe 6:13-17

anau mana nga ure singina nge hot ero. Nenge
teke mele hele hot tote letena ke teke i Kristus
nena non toto, letena tuanin la mule nge i ke nek
pe lape eteia ke Kristus nena hana mur imem pule
ke pomange i.
8 ✡Iau e palut laka sakilil ia kerkerenga nenge
Non Soke tunge at nge imem pe e meia iau nga
poinga nei ero. Iange tunge kerkerenga nem at
nge imem ke mo heporeke imo ia ero, tunge at nge
imem ke mo hekerkereng ia imo.
9 Pe lemek ero nge letemo tuanin ke a teke e he
matautaua imo nga lek alalaha mur nenge ehas ia
lala nge imo.
10 Mele hel te heleia iau ke te teke, “Paulus nena
helenga nga nena alalaha mur, tang ke meena
pe hele ke kerkereng toto. Pe nga etue nenge
tu luluch nge ita, kikina ero pe nena helenga
polpolenga mana.”
11 Mele nenge poi ke mam, urana nge eteia nei
ke nek. Imem motu ke kangkanga nge imo ke
pomalam mohas ia alalaha ke lange imo. Pe nga
etue nenge motu luluch nge imo, lape mo nanasia
ure nenge mohas ia nga lemem alalaha nem pule.
12 Imem lememem ero nge momes hot ke mo
hepurpure imem la luluch nge iri nenge tetal haka
totote iri. Iri siporia te olou heke mene poinga
nenge te amnei urume lala nga iri siporia reria
poinga mur. Nenge nei henonou hot pengpengia
ke iri te eteia ute pele ero.
13 ✡Pe imem, ure hel lau lai ngana nenge tetu teu
nga emem ume ero, mo palut laka rara ia ero. Mo
palut laka mana nga ume nenge NeHalang tunge

✡ **10:8:** 2Ko 13:10 ✡ **10:13:** Rom 12:3

at nge imem ke mo poia, ke emem ume nenge mo
poia lange imo, mo palut laka ia pule.
14 Pe nem mo palut laka sakilil ero iange NeHa-
lang nena ume nenge tunge at nge imem hetala
ngana nge imo. Ke pomalam mo laia Kristus nena
helenga urana toto ngana nge imo pe mo lohot la
hali ero ol.
15 Ke mo palut laka nga ume nenge NeHalang
tunge at nge imem kela het nga hetala ngana
nenge talue, pe mopoi ke mange hana hel ero.
Imo letemo manmanna ngana pupuo lo pe nga
letemem, mo teke letemo mamanna ngana nem
lape poia emem ume nenge mo poia lange imo ke
puo ke palaungana toto.
16 Ke pomalam lape mo haliu hote helenga
urana toto ngana nga tuele kina hel pule nge hot.
Pe lemek ero nge e tamu tote ume nei hetala ngana
nenge NeHalang talue iange lape mo palut laka
mana ia imem nga nena ume nenge poia ke lohot
nga kileng e ke ulolo.
17 ✡Iange NeHalang nena helenga nenge tehas
sue ke ulolo, hele ke teke, “Mele nenge teke palut
laka, palut laka ia ume nenge Non Soke poia.”
18 ✡Mele hel nenge iri siporia te heto hekeke iri,
NeHalang lape hile hote iri. Pe iri nenge NeHalang
heto hekeke iri, iri mana lape tela nge NeHalang.

11

*Paulus Pe Iri Nenge Te Pallaka Ke Iri Hekulku-
longa*

✡ **10:17:** Jer 9:24; 1Ko 1:31 ✡ **10:18:** 1Ko 4:4

1 Iau mutek ke e teke a longele iau ke e poia
helenga talero ngana e ke pomanga a popoia nem
lo.
2 ✡Iau letek ia imo ke halang ke pomange NeHa-
lang nge letena tau tote imo. Imo apoi ke mange
hei malolong ngana e nenge lei ero kura pe e teke
e heleia imo lange Kristus i toro ke emo ia.
3 ✡Iau e matau iange lape mele hel te heporeke
letemo ke a hile lemo inga nenge a nanasia Kristus
pe a saleke nga kue e nge altoto ke pomange he
Eua nge ilimo nenge etei toto nga poinga nenge
pallaklaka, paut leke mene i nge nike.
4 ✡Iange imo a iech mana nge a longele hana
nenge te pallaklaka halali ke te haliu hote helenga
hel nge altoto nge Iesus, lala nge imo pe a longo
taua iri ke ueiuei mana. Pe imem mo haliu hote
helenga nenge pomam lange imo ero. Pe ope pe
helenga urana toto ngana nenge a mene nge iri
nem altoto lochloch nga Ope pe helenga urana
toto ngana nenge a mene nge imem.
5 ✡Pe iau e teke imem mo ele haka toto nge
hana nenge hana karia pe "amo hekulkulonga
manmanna ngana nemur."
6 ✡Iri te haliu ngaria urana toto nge iau. Pe
iau letek matana ngana nga helenga urana toto
ngana, ele haka toto nge iri. Imem mo henonou
hote ke kokoes lange imo ke ulolo nga urelu
lochloch ngana nenge mo popoia.
7 ✡Iau etal sio mene iau pe etal heke imo.
Pe e haliu hote NeHalang nena helenga urana

✡ **11:2:** Epe 5:26-27 ✡ **11:3:** Gen 3:4, 13 ✡ **11:4:** Kal 1:8-9
✡ **11:5:** 1Ko 15:10; 2Ko 12:11 ✡ **11:6:** 1Ko 2:1, 13 ✡ **11:7:** 1Ko
9:18

toto ngana lange imo pe e long haka uruna ero.
Letemo ma ke merei nga poinga nenge e poia nei,
poreke kai?
8 ✡Nga etue nenge eume luluch nge imo e men-
mene umtutuna nga NeHalang nena mata mur
hel nge altoto. Nem nakuna pomanga e kemkeme
nge iri ke e halaulaua imo.
9 Pe pule nga etue nenge etu luluch nge imo, lek
ute alpapa taua iau ero pe e helete meena ia amoe
ke halaua iau ero toto. NeHalang nena hana mur
nga tuele kina nenge Mesatonia, teat pe te tunge
ure lochloch ngana nenge mutek taua. Nga etue
nemur nenge lalo e poia ure meena ngana e ke
lohot nge imo ero toto, pe lape epoi ke pomalam
mana nga hoena pule.
10 Iau, Kristus nena helenga manmanna toto
ngana tuteu nge iau pe e palut laka toto ia nena
ume. Pe mele pele nga kileng lochloch ngana nga
tuele kina nenge Akaia lape hele ele iau ero toto.
11 Imo a teke lape mutek taua imo ero ke po-
malam e tang haka halaunga lange imo ero, ae?
NeHalang eteia ke iau mutek tau tote imo.
12 Pe iau lape epoi menmene ure nenge e
popoia heueu nei ke pomai koloi iange lemek ero
“hekulkulonga hel nemur” nge te palut laka rara
ke te heto hekeke iri. Iri te teke te lohot ke aria
lala elle mana ke pomange imem, nga ure nemur
nenge te palut rarara ia.
13 Hana nemur te channanga mana ke te teke iri
hekulkulonga. Pe iri hekulkulonga ero toto. Pe te
hulia iri siporia ke nakuria mange Kristus nena
hekulkulonga mur toto.

✡ **11:8:** 2Ko 12:13; Pil 4:15-16

14 Ure nem mallaha mana iange Satan pule hu-
lia i sipona ke nakuna manga angkelo nenge at
nge NeHalang.
15 Ke nenge teke Satan nena hana mur nenge te
umume nge i te hulia iri siporia ke nakuria mange
hana nenge te umume nge NeHalang, nem ute
pele nge ta ruraia ero. Pe nga hoena NeHalang
lape tunge aria melmelenga nenge purpure reria
ume nenge te popoia.

Paulus Heleia Ana Melmelenga Mur

16 Lape etua tau mule lek helenga. Letemo
metene nei ke nek, iau ak hauaua ero koi. Pe
nenge teke a teke ak hauaua, iok a longele iau ke
e heto haka polia iau pule ke mange hauaua kina
nemur.
17 Pe nga etue nenge e heto hekeke iau e helele
ke pomanga Non Soke lemene ngana ero, e helele
ke pomanga non hauaua kina e toto.
18 Hana halang te nanasia poinga nenga ich nei
ke te heto hekeke iri siporia, pe iau e teke epoi ke
pomalam pule.
19 Imo nge lape letemo matana ngana elela toto
lo iam, nenge ama la mana nge hauaua kina ne-
mur mam!
20 Pe pule ngamo tano hit mene hana panenge
te channanga ole mene imo pe te echia imo ke te
teke apoi ke mai, pe te loloch ia lemo urelu mur
pe tenau sio mene imo pe te tepele selle imo nga
ramamo.
21 ✡E hele pengpeng lange imo, iau e meia iau
iange nga etue nenge motu luluch nge imo, mo
poia poinga e nge pomam lange imo ero toto.

✡ **11:21:** Pil 3:5

Ke nenge teke mele ana seilil nge palut laka ke
heto hekeke i, iau lape ak seilil ke e heto heke iau
pule. (E hele ngak nei pomanga none nge ana
hauaua.)
22 Te teke iri utar pamam, iri Hipru? Iau pule
iau Hipru. Pe nenge teke reria nge Israel, iau pule
lek nge Israel. Pe nenge teke te lohot nga mata
nenge Apraham, iau pule e lohot nga mata nenge
Apraham.
23 ✡Pe nenge teke iri Kristus nena hana mur
nenge te umume nge i, iau Kristus nena non nenge
e umume nge i pule, pe e urana toto nge iri iange
eume ke kerkereng toto. (Lape e hele ke pomanga
non hauaua kina e toto ke pomai.) Kokoes tetal
teua iau nga tuele au ngana pe te palpalia iau ke
e mete parpar.
24 ✡Pe lek hana mur pengpeng nge Iuta te nosia
iau ke ak nosinga iri ana non kina elle pe analoch
pe rahtele henel (39) pe tepoi he lime ia at nge iau.
25 ✡Pe hana nenge Rom te luke ak put palaun-
gana pe te poia nge iau ke hemol. Pe mele hel te
tamal hun paria iau nga um nga etue e. E hakaka
nga imot pe ruach palchachia imot ke hemol pe
emana nga ruach sana. Pe etue elle nga nenge
ruach palchach hemol ia imot nem, e manmana
nga ruach sana ke ak miliko e pe sinanga koana e.
26 ✡Nga etue nemur nenge ei rara ke e popoia
lek ume, ure nemur te poia ure meena ngana ke
lohot nge iau; Nga ech nge hotot pe nge kemenge
kina mur pe nge lek kileng ngana Iuta mur pe nge
hana lomonmona ngana mur pe nga tuele tana

✡ **11:23:** Ume 16:23 ✡ **11:24:** Deu 25:3 ✡ **11:25:** Ume 14:19; 16:22 ✡ **11:26:** Ume 9:23; 14:5

papalauna mur pe nga kileng nenge ana hehei
pe hana halang ero pe nga ruach sana pe nge
hehei pe hana nenge te channanga ke te teke iri
NeHalang nena hana mur.
27 Pe pule kokoes kikik ero iange eume ke kerk-
ereng sakilil pe e mamani ke nek ero manmana
pe e ururi pe e mete unune ech pe e ngau ero
manmana pe singik houou manmana iange lek
hengeron halang ero.
28 Pe ure nemur mana ero. Nga etue lochloch
letek meena sakilil iange nga lek ume nenge enau
ele iri mata mur.
29 E amneia ke letek meena nga etue nenge mele
losio nga letena manmanna ngana. Pe nga etue
nenge mele poi taole mele ke poia poinga poreke
ngana, letek inin toto.
30 Ke nenge teke e palut laklaka ke e heto hekeke
iau sipok, e palut laklaka nga ure nemur nenge te
henonou hote iau ke iau non nenge kikik ero.
31 Ta heto heke NeHalang nenge Non Soke Iesus
Temene ke koko pe I eteia ke iau e pallaklaka ero.
32 ✡Nga etue nenge etu nge Tamaskus non soke
nenge umume nge naungaala ana non nenge ene
Aretas teke laua iau. Ke pomalam talue palpal
hussu mur ke tenau ala nga tuele tana palaungana
neu ke te laua iau.
33 Pe ero, NeHalang nena hana mur hel tetal
teua iau nga chasang pe te hesio hot kome iau nga
tuele tana neu ana mapuo koana ngana pe e ua
sapele.

12

✡ **11:32:** Ume 9:23-25

Paulus Nau Opene Ngana Pe Ana Melmelenga

1 Iau e palut laklaka pe e heto hekeke iau kura pe
poinga nei lape poi hote ute pele nge urana ero. Pe
heueu lape e hele teu langa ure nemur nenge enau
opekia, pe ure talkomkome ngana nemur nenge
Non Soke hemallaha hote at nge iau.
2 Iau e eteia Kristus nena none nge NeHalang
mene heke ke langa tapa mol ngana nga lut toto.
Pe ure nei lohot ke ana hesinga iri analoch pe
henel kou la ke ulolo. Pe e eteia ke nek ero, ana
non la luluch nga singina pule ma opene mana?
Nenge nei NeHalang i toro eteia.
3 Etua tau mule lek helenga: E eteia ke nek
ero, ana non la luluch nga singina pule ma opene
mana? Nenge nei NeHalang i toro eteia.
4 Oe! NeHalang mene heke i lange Paratiso pe
longe helenga hel nge heo ngana toto nge mele
hanna tamia.
5 Pomalam e palut laka pe e heto heke tote none
nenge pomam. Pe poinga nenge e heto heke iau
sipok ke pomai poreke. Urana nge e palut laka pe
e heto heke iau nge iau non nenge kikik ero.
6 Pe nenge teke lemek ke e palut laka, e palut
laka ia ure nenge manmanna pe halik mera rara
mana ero. E palut laka pe e heto heke menmene
iau ero, iange lemek ke e teke hehei pe hana tenau
urume iau nga urelu nenge te naue nge e poia pe
nga ure nenge te longe nge e heleia.
7 ✡Ke NeHalang henonoua iau nga ure nenge
palaungana toto. Pe i eteia ke lape e palut laka
pe e heto heke iau nga ure nem. Pomalam poia
haleles e ke lohot nge iau. Pe singik melmele toto

✡ **12:7:** Job 2:6

ia haleles nem ke pomanga Satan nena none nge
kulosia at ke palulu hite iau.
8 Pe e hetalaulau lange Non Soke ke hemol ke e
teke poia haleles nei ke het nge iau.
9 ✡Pe i hele at nge iau ke teke, “Lek nekinga tu
luluch nge iong ke ulolo. Pe lek kerkerenga ume
ke mallaha toto nge iri nenge kikiria ero.” Ke
pomalam e iech pe e palut laka pe e heto heke iau
nge kikik ero, ke Kristus tunge kikina ngana at nge
iau.
10 Iau e popoia Kristus ana ume pe e iech mana
nga etue nenge kikik ero, pe hana te poi porekreke
iau pe ure meena ngana halang te lohotot nge iau.
Iange nga etue nemur nenge kikik ero, NeHalang
nena kerkerenga lohot ke mallaha toto nge iau.

11 ✡Imo a poia iau ke e helele ke pomanga none
nge ana hauaua. Iau none mana ke pomange imo
pe e ele haka toto nge hana nenge hana karia
pe “amo hekulkulonga manmanna ngana nemur”
pe pomerei a hele urume iau ke iau non nenge
pomam ero?!
12 ✡Nga etue nenge etu luluch nge imo etal sio
mene iau pe e poia ume halang pe lek ume nemur
te henonou hote ke iau hekulkulonga manmanna
ngana toto. Epoi hote merakulo mur pe lala mur
pe urelu nemur nenge te henonou hote NeHalang
nena kerkerenga.
13 ✡Iau lek poinga nenge e poia lange iri mata
hel e poia ke elle mana lange imo pule. Pe ute elle
mana nge e poia ke meena lange imo ngana laka

✡ **12:9:** Pil 4:11-13 ✡ **12:11:** 2Ko 11:5 ✡ **12:12:** Rom 15:19
✡ **12:13:** 2Ko 11:9

nenge, a halaua iau nga umtutuna unne e ero. Pe
e teke letemo ia iau nga nem.
14 Iok, heueu nei e teke ela ke e lohot hemol
ngana nge imo. Pe ela nge imo ke a halaua iau nga
umtutuna ero iange ela ke e loloch ure nge imo
ero. Ela nge imo ke e teke a tunge imo at nge iau.
Aina kinkino ngana aria ume nenge te tango rara
pe te tatalo ele ure mur ke te tunge lange tetemeria
mur pe tataria mur ero. Tetemeria mur pe tataria
mur aria ume nenge te poia lange tuturia mur
laka nem.
15 Ke iau e iech mana nge e hesilia lek urelu mur
lange imo pe e tung tote iau lange imo pule. Iau
mutek tau tote imo pe imo mutemo tau tote iau
pule ma ero?
16 Nenge nei mallaha mana. Iau ela nge imo ke
a halaua iau nga ute e ero pe amo hel nge imo te
teke e channanga olole imo ke etak tettele imo.
17 Pe e channanga ole imo ke merei? Lape
hana nenge e kulosia iri lala nge imo nem, nge te
channanga olole imo kau? Ero le!
18 ✡Iau e toto hita lange Titus ke e teke lange imo
pe e kulosia tira e ke koko nge i. Pe Titus la ke
channanga ole imo, ae? Imo a eteia ke Titus pe
iau emem ume elle mana pe Opepengpeng itoro
i mukmuka nge imem nga ume nem.
19 Eh, imo a teke lape mohas ia alalaha nei ke
mo hele alala emem kai? Titik mur pe liliuk mur,
imem mo haliu hote Kristus nena helenga nga
i sipona lemene ngana pe mo poia ure lochloch
nga NeHalang matana. Pe mo poia ke pomam ke
hekerkereng ia letemo manmanna ngana.

✡ **12:18:** 2Ko 8:6, 16-18

20 Iau letek ia imo ke halang iange nga etue
nenge ela ke e lohot nge imo, lape enau leke nge
hehei pe hana nenge lemek ero toto nge e naue
iri pe imo pule lape anau leke nge iau non nenge
lememo ero toto nge a naue. Iau e matau iange
lape e naue poinga nemur nge te lohotot: Poinga
nenge ahun helel pe samo kekeke mele hel pe
letemo inin helel pe apal helel pe a penpen helel
pe a ngunngunu helel pe a heto hekeke imo pe alas
lele helel.
21 ✡Pe letek ke e teke nga etue nenge ela mule
nge imo, lape ak Soke NeHalang hemeia iau nga
matamo. Pe lape e tang ia hulua nenge te poipoi
poinga poreke ngana ke ulolo pe te hulia reria
poinga mur ero toto. Pe heueu nei poinga poreke
ngana mur pe salaunga ana poinga pe poinga
nenge tema lululuch nge hehei lohotot kura.

13

Helenga Toto Nga Ure Poreke Ngana Hetala Ngana

1 ✡Iau lape e lohot nge imo ke hemol ngana koi
nei. Pe NeHalang nena helenga nenge tehas sue
ke ulolo, hele ke pomai, “Nenge teke mele i toro
hele hote mele nga poinga e, nena helenga lape
polpolenga mana. Pe nenge teke hana nai ma mol
te heleia lape reria helenga meena ia.”
2 Iau e hele ke kerkereng toto lange imo ke ulolo
nga etue nenge e lohot henai ngana nge imo ke
e teke, lape e poia ure meena ngana ke lohot
nge hehei pe hana nenge te popoi poinga poreke

✡ **12:21:** 2Ko 13:2 ✡ **13:1:** Deu 19:15; Mat 18:16; 1Ti 5:19

ngana nge nike ke at heueu nei pe hel pule. Pe
heueu nei etu ke kangkanga nge imo pe era heke
mule pe nga etue nenge ela lape e renge mele ero.
3 E teke e heneue imo ke Kristus i sipona hele
hotot nga halik. Pe nga etue nenge Kristus teke
hetore imo ke hepengia imo, i lape poia nga kikina
ngana pe maluch ole imo ero.
4 ✡I kikina ero nga etue nenge te heon heke i nga
manga toto. Nem manmanna. Pe heueu nei tu
ke maulul nga NeHalang nena kerkerenga. Imem
pule mopoi ke pomalam ke kikimem ero pe nga
NeHalang nena kerkerenga motu ke mo maulul
luluch nge Kristus. Pe lape mo heneue imo nga
NeHalang nena kerkerenga ke mange Kristus.
5 ✡A amnei urume imo sipomo ke nek mukam;
letemo manmanna ma ero? Pomerei? A amneia
ke Iesus Kristus kau tuteu nge imo mau?
6 Iau letek manmanna ke nga hoena lape a eteia
ke iau hekulkulonga manmanna toto ngana.
7 Mo hetalaulau amo ke NeHalang halaua imo
ke a poia poinga poreke ngana e ero. Pe mo
hetalaulau ke NeHalang poia imem ke nakumem
urana nga matamo ero. Nenge teke hehei pe
hana te teke imem hekulkulonga manmanna toto
ngana ero, ute pele ia ero. Ure nenge palaungana
toto ngana laka nenge mo hetalaulau amo ke a
nanasia poinga nge pengpeng.
8 Imem mo poia ume nenge halaua helenga
manmanna toto ngana ke song, pe mo poia ume
nenge poi ele ero.
9 Pe nakuna nenge imem kikimem ero koi pe

✡ **13:4:** Pil 2:7-8 ✡ **13:5:** 1Ko 11:28

imo kikimo ngamo halang la. Nenge teke pomam
iok, mo iech mana pe mo hetalaulau amo ke a
pengpeng toto ol.
10 ✡Iau etu ke kangkanga pe ehas ia alalaha
nei lange imo iange huna pomai koi: Nga etue
nenge ela nge imo, lemek ero nge emak hite imo
pe e heporeke imo nga kerkerenga nenge Non
Soke tunge nge iau. Pe kerkerenga nem ana ume
pomam ero, ana ume laka nenge poia imo ke ames
ke kerkereng nga letemo manmanna ngana.

Helenga Hetala Ngana Mur

11 Iok titik mur pe liliuk mur, e ee ia imo
malalom iange lek helenga hetet lo. Pe e teke
aume ke kerkereng pe a lohot ke imo hehei pe
hana nge pengpeng. A nanasia lek helenga mur
pe (a longo ala hel) pe letemo elle pe atu ke elle.
Pe mutenga pe tunga nge nek nge NeHalang lape
tu luluch nge imo.
12 A sisa perimo nge imo elle pe elle pe a poia nga
NeHalang ene.
13 Pe NeHalang nena hana mur lochloch nga
lamai te hekule reria iechinga lange imo.
14 E hetalaulau ke Non Soke Iesus Kristus letena
ia imo pe NeHalang mutena taua imo pe Opepeng-
peng tu ke sik teu toto nge imo lochloch. Ngana
laka lom.

✡ **13:10:** 2Ko 10:8

Tomunga Hel Heueu Ngana
Genesis and the New Testament in the Lote Language of Papua New Guinea
Buk Stat na Nupela Testamen long tokples Lote long Niugini

copyright © 2009, 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Lote

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-11-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 31 Aug 2023
89f57add-4ab2-5e6d-af7e-7ec7955d8f95